

Econoom Kevin Spiritus vergelijkt begrotingsopmaak tussen België en Nederland: 'Dit hele proces is amateuristisch, er kan nooit goed beleid uit voortkomen'

26 oktober 2025

De existentiële crisis van de regering-De Wever rond de begrotingsopmaak is haar eigen schuld, betoogt econoom Kevin Spiritus (Erasmus Universiteit Rotterdam). 'Dit hele proces is amateuristisch.'

Econoom Kevin Spiritus was vorige legislatuur lid van de expertengroep rond professor Mark Delanote, die een blauwdruk voor een fiscale hervorming op tafel legde. Hoewel hij al acht jaar les geeft in Rotterdam, kijkt de expert in belastingen en fiscaal beleid met stijgende verwondering naar het Belgische gesteggel rond de begroting. In Nederland zou dat volgens Spiritus ondenkbaar zijn.

Waar loopt het fout?

"We moeten veel duidelijkere afspraken maken over de opmaak van onze begroting. De manier waarop het nu verloopt, met nachtelijke uitputtingsslagen tot onderhandelaars bij wijze van spreken in slaap vallen, is niet langer houdbaar. Zowel het beleidsvoorbereidende werk als de politieke besluitvorming zijn amateuristisch en onprofessioneel. Er kan onmogelijk goed beleid uit voortkomen."

Wat doet Nederland dan beter?

"Het is er grondwettelijk bepaald dat de begroting in september klaar moet zijn, ruim voor de Europese deadline dus. In de maanden ervoor worden alle mogelijke besparingen tot in het kleinste detail doorgerekend door de administratie. Op de dag dat de regering met haar begrotingsakkoord naar buiten komt, krijgen mensen al meteen een document met honderd bladzijden waarin het effect van iedere maatregel wordt toegelicht. In België is dat een A4'tje en moeten we weken wachten tot er meer uitleg komt. Het debat gaat nooit ten gronde over inhoud."

Premier Bart De Wever (N-VA) maakte duidelijk wat er op het spel staat. Budgettair hangen we boven de afgrond, waarschuwde hij.

"Het begrotingstekort is inderdaad hoog: in 2025 kijken we aan tegen een tekort van 4,9 procent. Tegen 2029 zou dit stijgen naar 6 procent of meer. De Wever heeft een punt dat we zo'n hoge tekorten niet eindeloos kunnen opstapelen. Maar waarschuwen dat we boven de afgrond hangen of dat de sociale zekerheid gaat instorten, is overdreven. Die paniekzaaiërij is voor niets nodig. An sich is dit een heel haalbare begrotingsoefening. De politieke vraag is gewoon: hoe gaan we de inspanning verdelen?"

De Wever speelt alles of niets: ofwel vinden we 10 miljard euro, ofwel dient hij zijn ontslag in. Begrijpt u dat?

"Om te voldoen aan de Europese uitgavennorm tegen 2029 zou een sanering van 8,2 miljard euro wellicht volstaan. Maar er is ook een economische realiteit. Onze economie doet het goed, de arbeidsmarkt is krap: als we nu niets doen aan die hoge tekorten, wanneer dan wel? Frankrijk zit in slechte papieren. Als de financiële markten de Fransen gaan testen, dan zijn wij de volgende. Dat risico is reëel. In dat geval ben ik ook niet zo zeker of we veilig zitten. Door onze hoge staatsschuld betalen we nu al torenhoge rentelasten."

"Een regeringsval zou onze geloofwaardigheid wel alleen maar extra beschadigen. Ook de hervormingen uit het Zomerakkoord zouden dan in het water vallen. Dat is geen oplossing."

Volgens MR-voorzitter Georges-Louis Bouchez kunnen we 20 miljard besparen zonder nieuwe belastingen. Heeft hij een punt?

"Ik zag nog geen berekening. (lacht) Het probleem is dat je door te snoeien in uitgaven vaak de facto de lasten van mensen verhoogt. De Belgische overheid geeft bijvoorbeeld geld uit aan de korting op de sociale zekerheidsbijdragen voor werkgevers of aan de fiscale korting op dienstencheques. Als we die uitgaven schrappen, dan moeten werkgevers en burgers dat uit eigen zak betalen."

Waar zit er dan nog vet op de soep?

"Aan de uitgavenzijde wordt het heel moeilijk om te besparen, toch zonder de steun van de regio's of een grondiger debat over de kerntaken van de overheid. Er zijn wel een paar opties om de oefening evenwichtiger te maken aan de inkomstenzijde. Bij de meerwaardebelasting zouden we de uitzondering voor mensen die een aandeel van meer dan 20 procent van een bedrijf bezitten kunnen schrappen. Zo worden mensen met een gelijkaardig inkomen ook gelijkaardig belast. Ook aan de enorme stijging van het aantal managementvennootschappen moeten we iets doen. Meestal gaat dat om mensen met een gewoon arbeidsinkomen."

De regering-De Wever plant een grote lastenverlaging tegen het einde van de legislatuur. Is dat nog haalbaar?

"Politiek gezien is het misschien slim om mensen voor de verkiezingen het gevoel te geven dat ze iets krijgen. Maar het gaat om een bedrag van 5 à 6 miljard euro. Dat maakt de belofte om de overheidsfinanciën te saneren veel moeilijker haalbaar. De combinatie is gewoon raar. Om de tax cut te compenseren, zullen we sowieso andere belastingen moeten verhogen of mensen in hun portemonnee moeten raken."

Is de voorgestelde btw-verhoging van De Wever verdedigbaar?

"Ja. In België zijn de belastingen op consumptie laag in vergelijking met andere landen, onder andere door de vele uitzonderingen op het btw-tarief. Het is een goed idee om de tarieven gelijk te trekken en de uitzonderingen te schrappen."

"Het voordeel is dat je via een consumptiebelasting niet alleen inkomens uit arbeid belast, maar ook zwarte inkomens en inkomens uit kapitaal. Het nadeel is dan weer dat armen en rijken een even hoog tarief betalen. Maar dat kan je beter met andere instrumenten corrigeren dan met de btw."

Intussen moet de regering ook nog de losse eindjes van de eerder besliste pensioenhervorming, meerwaardebelasting en arbeidsmarkthervormingen aan elkaar knopen. Heeft ze de impact hiervan onderschat?

"Ik heb eerder de indruk dat het een bewuste strategie is van De Wever om alles op een hoopje te laten komen. Elke regeringspartij heeft afgelopen zomer een aantal trofeeën binnengehaald. Als die nu wegvallen, blijven ze met lege handen achter. Dat wil niemand."